

Jan Duchek / Lukáš Habanec: Humor je cesta k porozumění

Jan Duchek je civilním povoláním právník – ale jako celá řada dalších právníků v dějinách českého divadla (Jiřím Červeným počínaje a Jiřím Šlitrem zdaleka nekonče) se velice výrazně věnuje jevištní tvorbě ve spojení s hudbou, takzvanému divadlu malých forem. Je scenáristou, aforistou, textařem, hercem a principálem.

Lukáš Habanec je jeho kolegou jakožto herec, multiinstrumentalista, zpěvák a skladatel – a civilním povoláním je soukromý učitel hudby. Oba společně stojí v čele Kočovného divadla Ad Hoc – a letos také vedou dvojici spojených seminářů. Nejen o tom jsme si popovídali. Byla to – jako je s touto dvojicí laskavých ironiků vždycky – radost.

V hronovských kruzích už se nějaký ten pátek objevujete jako komické tvůrčí duo. Jak jste k sobě vůbec přišli? A jak jste se dostali k divadlu?

JD: Na Letní škole hudební mládeže v Třeboni v roce 2003.

LH: To bylo první setkání – a na nějakou dobu i poslední. Pak jsme na Hudební mládež začali být velcí, tak jsme začali vymýšlet záminky, jak se na podobné akce dostat. Dělat divadlo a přijet na divadelní festival Prkna, který Hudební mládež pořádala v hradeckém Divadle DRAK, se ukázalo jako cesta.

JD: První inscenaci, Genesis, jsme udělali na letní škole v roce 2005.

LH: Tehdy jsme k té inscenaci měli tak osobitý vztah, že jsme se dokonce dokázali dostat do konfliktu. Najednou jsme zastávali úplně opačné názory, a to dost radikálním způsobem...

JD: ...což člověk ani od jednoho z nás nečeká. Ale tehdy jsme byli v opozici. Velmi.

LH: Festival Prkna nás ovlivnil taky v tom, že jsme z dílny samotného DRAKU viděli úplně senzační představení.

JD: Já jsem byl odchovaný příbramským divadlem, takže jsem si o divadle myslel jenom to nejhorší. Až v DRAKU jsem zjistil, že divadlo miluju. Potom jsme tam ale taky viděli jedno soutěžní festivalové představení, které nás zrtilo tak, že jsme šli na pivo a řekli jsme si: „Jak to vůbec neumíme, tak tohle umíme líp, i když jsme divadlo nikdy nedělali.“ Potom jsme si začali korespondenčně, jelikož jsme byli z různých měst, vyměňovat materiály. Já posílal Lukášovi texty a on mně náslechy. A postupně vzniklo Kočovné divadlo Ad Hoc.

Když pracujete dnes, stává se vám, že máte nějaké větší rozepře?

JD: Asi ne. Myslím, že jsme si to porovnali na té prastaré Genesis, kde jsme si jako dva kohouti museli najít vzájemný respekt. Od té doby je to dobré, jenom občas jsem trochu neochotný tank. Ač vypadám jako flegmatik, umím být dost urputný. A Lukáš zase umí být dost nimravý, čímž mě

Rozhovor s osobností

přivádí k šilenství. Ale vždycky vím, že to dobře dopadne. A docela mě zajímá, co odpoví Lukáš.

LH: Konflikty, ke kterým občas dochází, vnímám jako vzrušující prostor pro život, pro tvořivost. Když se na první dobrou nemůžeme shodnout, znamená to, že musíme opravdu přemýšlet a prohodit to – a výsledek za to stojí.

JD: Já většinou vyletím, když mám dojem, že jsem to měl vyřešené líp a po setkání s Lukášem už zase nemám. Ale rozhodně se věci díky tomu posouvají dál. Jsem za to vděčný.

Váš první velký hronovský sukces, opera Zmrazovač, byla nesmírně vtipná, textařsky i hudebně vycizelovaná záležitost, ale bez nějakého otevřeného přesahu. Od dalších inscenací, počínaje

je Úsměvem nepilota, ale začalo být evidentní, že tihnete ke společenské výpovědi. Jak vnímáte kontrast mezi nezávaznou zábavou a řečnickým politickým divadlem?

LH: Pamatuju na jedno posezení v hospodě. Povídali jsme si, opatrně sondažovali, jak to ten druhý má, a došli k tomu, že nás láká se s nějakým společenským přesahem angažovat. Inscenace S úsměvem nepilota tuhle možnost skýtala.

JD: Přitom je Nepilot forma, která se hodně vyvíjela, a ten přesah se do ní dostal velice pomalu. Jako Ad Hoc jsme dokonce, tuším, kdysi podepsali petici proti politickému divadlu, což je naprostá ironie osudu. My jsme si tehdy neuměli představit, co to znamená. Brali jsme to jako „divadlo ve službách politiky“, což nám dobré nepřišlo. A když se na to koukám dnes, říkám si, že každé divadlo je nějakým způsobem politické, protože vždycky zastává nějaké hodnoty a nemůže se jim tak docela vyhnout. Takže jsme se k tomu společenskému přesahu posunuli úměrně s tím, jak se z našeho pohledu zhoršovala politická situace. A postupně jsme přitvrzovali. V naší loňské hronovské inscenaci, Kabaretu proti nám, jsme pro sebe vyjádřili hlubokou pochybnost, jestli tím, co děláme, nezakrýváme to, že by se svět neměl bavit a místo toho jít řešit problémy. Jestli je legitimní se jenom smát. Jestli nesloužíme úplně stejně jako normalizační zábava, která dává masám chléb a hry, zatímco se můžou dívat libovolná zvěrstva.

Tahle pochybnost nemůže nést k otázce, co chystáte dalšího – jestli vůbec ještě něco dalšího bude?

JD: Rozhodně se tou inscenací uzavřela jedna kapitola. Já jsem si to pro sebe dokázal v posledním roce zodpovědět. Shodou okolností jsem pro jiný účel potřeboval zjistit něco o smíchu jako fyziologickém procesu. Zjistil jsem, že to je velice starý prostředek, který lidi sbližuje. Tehdy mi trklo, že zábava nemusí být jenom něco, co nás odvádí od věcí, které jsou důležité, ale naopak pomáhá vzájemnému porozumění. Asi je to naprosto logické, ale já to předtím přehlédl – a teď si oddech, že to nemusíme řešit.

Takže je v pořádku být vtipný a můžeme v tom pokračovat?

JD: Asi můžeme. Ostatně, to sdělení v Kabaretu proti nám jsme drtivě většinu lidí nedokázali předat, protože publikum to vlastně asi nechce slyšet.

pokračování na straně 2

Slovo na okraj

Rozzpominání

Na Hronově se člověk setká, jak už bylo mnohokrát řečeno, s lidmi, které třeba rok či více nevidí, a potkává je právě jen na festivalu.

Takhle jsme se tu potkaly s báječnou recitátorkou a improvizátorkou **Janou Machalíkovou**. A společně jsme zavzpomínaly na výraznou osobnost uměleckého přednesu, která odešla krátce po profesoru Císařovi. Pro mě byla paní Jana Štefánková (29. 2. 1944 – 22. 4. 2021) jednou z velmi inspirativních osobností v době, kdy jsem začínala recitovat, tedy na počátku 70. let. Právě tehdy Štefánková jako pracovnice Kulturního domu hl. m. Prahy spoluzaložila recitační soutěž Pražský kalich, díky níž jsem vystoupila na legendární miniaturní scéně poetické vinárny Viola. Snad to byl dokonce první ročník této soutěže (1972), kdy se mi podařilo postoupit s vlasteneckou Dykovou básní Země mluví na Wolkruv Prostějov. Tehdy tam – snad taky poprvé – vystupovala parta kolem Zdenka Potužila a Mikiho Jelínka, z níž za čas vzniklo legendární Divadlo na okraji, či tehdy rovněž začínající HaDivadlo Svatopluka Vály a Arnošta Goldflama. S Janou Štefánkovou jsem se ještě chvíli účastnila akcí Studia uměleckého přednesu. Pak jsme se sem tam setkávaly až mnohem později, v 90. letech, když se jako odborná pracovnice pro umělecký přednes a divadlo poezie v NIPOS ARTAMA podílela na přípravě Wolkrova Prostějova a Šrámkovy Sobotky, připravovala semináře pro recitátory a publikace z oboru, vydávané při WP. Tak jsem si v souvislosti s Jiráskovým Hronovem, kde jsem Janu před pár lety potkala naposledy, vzpomněla na doby, které sice špely do šedivé totality, ale o to více je dokázala prosvětlit poezie a lidé, kteří se s vášní a obětavostí věnovali oboru, který nikdy nebyl a ani nebude výdělečný. Jen sem tam přinese pár lidem potěšení.

Milá Jano, díky a vzpomínám na tebe.

Jana Soprová

pokračování ze strany 1

Takže je to jako obyčejně chyba publika?

JD: Jo. Je to jako obyčejně chyba publika.

LH: O Problémovém klubu nemluvě.

JD: Natož o recenzích.

Adhocová tvorba je po hudební stránce nesmírně různorodá. Odkazuje na tradici divadel malých forem, ale dovede být ještě mnohem eklektičtější. Lukáši, co ty rád posloucháš?

LH: Já jsem trochu sběratel. Začalo to už v pěti letech, kdy jsem dostal u babičky k dispozici gramofon a singly s tehdejšími populárními výběry. Moc mě ovlivnilo období střední školy, kdy jsem si mohl z knihovny přinést cokoliv – tehdy jsem naposlouchal kvanta hudby, která bych nikdy nenaposlouchal. Klasické hudby české, ruské, německé, zejména ze dvacátého století. Ale rodiče mě vychovávali k folku.

Letos jste na Hronově – jak to říct? – jako kolektori koseminářů.

JD: Koseminář zní tak lučně!

Ten tvůj koseminář, Lukáši, je letos vysloveně skladební, je to tak?

LH: Ano, tak jsem to už dopředu nabízel: že se pokusíme stát autory písní, což umožnila právě Honzova ochota v seminářích spolupracovat a dopředu je koncipovat jako společné dílny, v nichž si práci vyměňujeme. My zpracováváme texty textařů a oni zase pracují s tím, co jsme stihli vytvořit my. Mám radost, že se to daří.

René Nekuda: Lidi chtějí tvořit

René Nekuda se považuje za šťastného člověka. Ve svých pětatřiceti letech (narozneniny o slavi za pár dní) má za sebou dobrodružství v Africe, celou řadu knih a spoustu dalších zajímavých zážitků. Jeho dobrou vílou byla Daniela Fischerová, která už při jeho nástupu na Literární akademii prorokovala, že bude jednou učit tvůrčí psaní...

Jak vás napadlo, že půjdete na Literární akademii?

Může za to cesta do Keni. Letěl jsem tam v maturitním ročníku.

Jak se to stalo?

Měl jsem to štěstí, že jsem vyhrál tištěnou reality-show, kterou pořádal časopis Nový prostor, a ten mě vyslal na dva necelé měsíce do Keni. Dělal jsem tam reportéra, dokumentoval adopci na dálku. Tehdy jsem poprvé přičichnul k psaní. Když jsem se rozhodoval, co budu dělat po maturitě, vyšla mi z toho buď sociální práce, nebo psaní.

Jaké to v Keni bylo?

Pro mě to byl velký iniciační moment. Do té doby jsem nevytáhl paty z České republiky a do Afriky

Nakolik se ty dovednosti z vašich seminářů dají naučit? Nakolik jde o talent – a nakolik o řemeslo?

JD: Napadá mě to Mikyřovo pověstné: „Úspěch je z osmdesáti procent **spěch** a z dvaceti procent **ú**.“ U textu je to možná jednodušší v tom, že se jazyk přirozeně učíme. Tím pádem necítíme jeho rozvoj jako cílenou snahu. Jde o to, v jakém prostředí se pohybuje a jak ho nasáváme.

Nevím, jestli bych mluvil samostatně o talentu, jestli existuje nějaká verbální složka mozku, která je k tomu nasávání náchylná – pravděpodobně existuje – ale řemeslu se každopádně naučit dá. Na talentu ovšem záleží, jestli to nakonec bude znít elegantně.

Zkrátka: z větší míry je to řemeslo, ale aby ta řemeslná složka zaujala, potřebuješ „něco navíc“. A to si myslím, že talent je – a že ten se naučit nedá.

LH: My pracujeme s jazykem hudebním, který není pro každého přirozený, není mateřský. Ve skupině mám různé úrovně zběhlosti a považuju celkem za úspěch, že všichni mají chuť se na tom novém neprobádaném poli o něco pokoušet a ohledávat nová území. Důležitý je zvýšený zájem o to, co člověk kolem sebe slyší – a pak si nutně začne říkat, jak je možné, že to celé funguje? Jak to ti hudebníci dělají, že jsou tak dobří? Že se mi roší oči, když zní tenhle orchestr nebo hraje tahle kapela nebo zpívá tahle zpěvačka? Kdo se hudbou chce vyjadřovat, bude si takhle hledat i gramatiku hudebního jazyka. Snad se nám v semináři povedlo zažehnout tu správnou jiskru.

Michal Zahálka

jsem nikdy nechtěl. Když jsem se tam dostal, dlouho jsem koukal a divil se, a pak jsem se divil ještě víc a ještě víc... Když jsem se vrátil, moje máma řekla, že mě nepoznala. Došlo k nějaké proměně. Dva měsíce v Keni ve slumu, a člověk přijede úplně jiný.

To vás motivovalo k psaní?

Řekl jsem si, že to zkusím.

Na Literární akademii jste měl výjimečné pedagogy – Danielu Fischerovou, Petra Šabacha, Radku Denemarkovou či Ivonu Březinovou. Jak výuka fungovala? Je pro mě velkou otázkou, zda se dá „psaní“ vůbec naučit...

Nastupoval jsem na Literární akademii po nějaké změně. Bylo to po smrti Alexandry Berkové, která školu zakládala. Předtím výuka přejímala koncept DAMU a fungovalo to tak, že jeden pedagog vedl studenty po celou dobu studia. V době, kdy jsem nastupoval, vedení přebírala Ivona Březinová. Byli jsme první ročník, kdy se řeklo, že kvůli této koncepci dochází zřetelně a viditelně k ovlivňování studentů. Tak se rozhodlo, že každý rok studenti

musí změnit vedoucího. Díky tomu jsem prošel pod rukama mnohých spisovatelů. Mohli jsme si vybírat. Nebyli nám přidělováni spisovatelé, takže jsme se rozhodovali podle toho, co nás bavilo, k čemu jsme tíhli. A pak ještě došlo k další změně. A to bylo nařízení, že každý student musel projít všemi druhy, vystřídat prózu, drama a poezii. Až pak byl prostor se k některému uměleckému druhu vrátit.

Každý pedagog vyučoval jinak. A já to zase dělám úplně jinak... Navázal jsem na angloamerickou tradici, která je stará sto let. A musím přiznat, že Daniela Fischerová byla odrazový můstek.

Myslím, že při studiu na tomto typu uměleckých škol jde především o povzbuzení a nasměrování lidí k oboru, který mu nejlépe sedí.

Je to o práci s každým člověkem individuálně. Ne o masovém přizpůsobování, ale o hledání individualit skrze vypracovaný metodický systém, který někam vede. Protože samozřejmě jedinečnost je v umění důležitá.

Jako spisovatel se u nás snad kromě Michala Viewegha nikdo neužívá. Vy jste asi zvolil správnou cestu, kdy spojujete literaturu se vzděláváním. Máte už za sebou dost knih (viz Knihy od Reného Nekudy • RenéNEKUDA.cz (renenekuda.cz)). Je obtížné proniknout do ranku nakladatelů, aby vám knihu vydali?

Měl jsem asi štěstí, že jsem studoval tuto školu. A to je velké plus. Po ní si mě vyhlídl Joachim Dvořák z Labyrintu, což mě velmi potěšilo. A dokonce jsme spolu uzavřeli smlouvu na ještě neexistující knihu. Takže prvně přišla smlouva a pak teprve tvoření. Tak vznikl Příběhostroj, který je pro děti a rodiče. Teď je přeložený do pěti jazyků včetně čínštiny, takže se šíří po světě, Z toho mám velkou radost. Jednu knihu jsem si vydal samonákladem a teď mám novou knížku u brněnského nakladatelství Jan Melvil Publishing, které vydává populárně naučné knihy. Zkrátka, nikdy jsem neměl problém s vydáváním. Všem říkám, že vydat knihu je to nejjednodušší. To nejtěžší je ji napsat a dostat ji ke čtenáři. Při dnešní produkci knih může snadno zapadnout. Je třeba zaujmout. To znamená mít dobrý rukopis a nápad.

Zaujalo mě, že jste členem European Association of Creative Writing programme. Co to je?

Jedním ze zakládajících členů programu, který už funguje 14 let, byla Literární akademie. Sdružuje školy a jednotlivce, kteří vyučují tvůrčímu psaní. Takže dochází k vzájemnému obohacování různých přístupů. Sever pěstuje více storytelling jako ústní vyprávění, Británie jede angloamerický model, Rakušané jsou hodně škatulkující a víc přes literární vědu. Měl jsem štěstí, že jsem byl na několika konferencích, což bylo nesmírně obohacující. U nás, když člověk řekne tvůrčí psaní, mnozí si pod tím představují spoustu různých věcí. Ale tady je pro mě prostředí, kde všichni víme, co to znamená, a můžeme vzájemně čerpat ze svých zkušeností.

Rozhovor s osobností

A co to tedy je to TVŮRČÍ PSANÍ?

Je to obor, který zkoumá vznik textu. Je to proces předtím, než je text hotový. Pak nastupuje literární věda, které zkoumá hotové texty. Nás nezajímá kvalita, ale funkčnost - jdeme po tom, aby autor dokázal nějak funkčně zpracovat text pro určitou cílovou skupinu. Prioritou je jasná cílová skupina - děti.

Ve svém životopise zmiňujete jeden ze zdrojů vaší inspirace „přátelské školení výuky tvůrčího psaní na Chapman university v Los Angeles, USA“.

To je docela zajímavý příběh... Jedna Češka, která má amerického manžela, četla moje stránky, protože sama psala knížku v češtině. Její manžel byl shodou okolností profesorem na Chapman University v Los Angeles. Vyprávěla mu o mně, a on se v té škole zmínil, že v zemi, kde neznají tvůrčí psaní, existuje člověk, který tvůrčí psaní učí. A oni se složili a z lítosti nebo ze soucitu mě pozvali, abych na čtrnáct dní přiletěl, koukal a viděl, jak oni učí. Normálně jsem tam chodil do výuky a zapisoval jsem si. Ne všemu jsem tehdy rozuměl, ale bylo to zase další otevření hlavy.

Zdá se, že máte štěstí na lidi a na to být vždy na tom správném místě.... Kdybyste měl říct, tak kdo nebo co vás v životě nejvíc inspirovalo?

Jednoznačně - Keňa a Daniela Fischerová. Té vděčím za mnohé. Právě ona mě nasměrovala k tomu, abych učil. Dnes už je rodinná kamarádka a právě

nedávno jsme vzpomínali na školu. Samozřejmě, že jsme tehdy všichni byli vyjukaní. A ona se první hodinu naklonila nad můj stůl a řekla: „Studente Nekudo, zapisujte si, vy to budete jednou učit.“ Tím to začalo, ale trvalo to pět let školy, než jsem k tomu došel sám.

Těžko mi tady ve zkratce řeknete digest vašeho systému výuky. Ale zeptám se - co považujete za prvotní, když se vám přihlásí lidé, kteří se chtějí naučit psát? Co je pro vás nejdůležitější?

Chtěl bych říct, že na kurzy tvůrčího psaní nechodí lidi, kteří chtějí být spisovatelé. Tenhle obor naplňuje jinou funkci. Takoví typičtí kurzisté jsou třeba starší lidé, kteří zpracovávají rodinnou historii nebo cestovatelé, kteří píšou blog a chtějí, aby se to rozšířilo. Ale mohou to být i lidi, kteří mají „jen jedno téma“ a chtějí je nějakým způsobem předat, zanechat nějakou stopu.

Z mého pohledu je ta největší práce PŘEPISOVAT, tedy z toho rozplzlého nápadu udělat něco smysluplného, co má vnitřní logiku a přesah. I když je to realita, něco, co se opravdu stalo, je to vždycky jen výsek, který musí fungovat v literární formě. A obstát sám o sobě. A dodat tomu vnitřní logiku. To je to řemeslo.

V rámci našeho školního systému vzdělávání máme spoustu nešvarů. Děti i dospělí se bojí přepisovat, protože mají pocit, že všechno musí být na první dobrou skvělé. Za to může školní systém. A další věcí je PRÁCE SE SVOU TVŮRIVOSTÍ. Lidi chtějí tvořit a přitom nevědí, jak funguje jejich kreativita, což je vždycky největší problém. A před tou samotnou tvorbou, aby to fungovalo, je nutné SEBEPOZNÁNÍ. A pak je tady taková blbá zkouška toho, jestli vůbec moje téma obstojí. Když si to říkám sám, tak se mi to může zdát výborné, ale když přijdu do kurzu a tam je dalších dvanáct lidí, další nápady, tak najednou můžu zjistit, že moje téma možná není úplně tak skvělé, jak jsem si původně myslel. Ale to neznamená, že se s tím nedá dál pracovat. Chce to ovšem velkou trpělivost.

Jana Soprová

Rád bych nejednu knihu z těch, co jsem za těch 25 let napsal, ztopil a zhladil. Mně to není možné, ale čas to udělá za mne a bude ještě přísnější, nežli já bych byl. Nemám iluzí o tom, co z díla mého zůstane. Ale nadarmo to přece nebylo, když došlo aspoň nějakého ohlasu... To, co jsem psal, není z nějaké strojené skromnosti. Jsem v nitru dost zahořklý, ale klidný. Víím, že mně páni leckdes křivdili, ale také znám své slabiny a víím, co jsem nepořídil.

A. Jirásek

Autorské ohlédnutí

Utopii předešla realita

Rozhovor s režisérem Pavlem Skálou.

Jak vlastně vznikala předloha pro vaši inscenaci? Tuším, že jste zdramatizovali text Ivy Procházkové.

Ano, společně jsme text zdramatizovali. Jde o knížku, která je psaná formou románu a zároveň jsou v ní i dialogy a popisované situace. Před zhruba dva a půl roky jsem přišel s tím, že zdramatizujeme nějaký psaný text. Přinesli jsme si pár knížek, a když jsme si přečetli úvod románu Ivy Procházkové, bylo rozhodnuto. Děti příběh zaujal prakticky ihned.

Na počátku jsem zaznamenal, že se jedná o scifi z nedaleké budoucnosti a pak se mi její prvky trochu ztratily. Ocitl jsem se v současnosti...

Je to psané jako příběh z blízké budoucnosti, děj se odehrává ve čtyřicátých letech 21. století. Je to není to utopie. Všichni jsou na počítačích, každý má svého virtuálního poradce. Myslím, že Iva Procházková, když knížku psala, viděla jen pár let před sebe. Technologie šly dopředu ale velmi rychle. Utopie to tedy vlastně je, ale například distanční vzdělávání ukázalo, že ne příliš vzdálená.

Na jevišti hrajete se spoustou vody, není někdy problém s pořadateli a kluzkým jevištěm?

Ne. Nikdy jsme žádné problémy neměli. Obvykle hrajeme na prknech, kde lépe zní zvuky vody, ale to je spíše o tom, na co jsme zvyklí.

Letos máš na Hronově hned tři projekty. Jak to vnímáš?

Je to únavné. Soví zpěv hráli studenti, Cvičme v rytmu jsme udělali s holkama, takže to není moje, ale „naše“ hra a Její pastorkyňu jsme udělali s Honzou Mrázkem. Každý projekt je jiný, s jinými lidmi. Tedy téměř jinými. Bára hraje ve všech. Myslím si, že je dobře, že jsme si mohli zahrát všechny inscenace, i když množství repríz bylo často vyčerpávající. Víme, že na tom ještě musíme zamakat. Pokud jde o dnešní představení, tak děti po dvou a půl letech práce minus karanténa byly rády, že mohou hrát na Hronově.

Jak vidíš nejbližší budoucnost?

Nevím. Doufám, že už nebude distanční vzdělávání. Jestli ano, tak mnoho pedagogů začne přemýšlet o změně zaměstnání. Možná by však konečně mohl být čas na reformu školství, to by bylo hodně zábavné.

Všecky Barvy, Most Soví zpěv

Soví houkání nad temnými vodami dospívání

Iva Procházková píše své knihy o teenagerech a pro ně. O jejich trápeních, nejistotách, samotě, zápasech sváděných se sebou samými i s okolním světem, o klopotném hledání cesty do dospělosti. A ti, o nichž píše, ji čtou a jejich reakce dokazují, že Procházková jejich problémům opravdu rozumí. Svědčí o tom nejen ohlasy na její prózy psané na sociálních sítích, ale i fakt, že si její knížky často vybírají dramatické soubory věkově odpovídající jejich hrdinům. Za touto volbou stojí ostatně i fakt, že Iva Procházková je autorkou i několika úspěšných her.

Je to i případ její knížky Soví zpěv, která vyšla poprvé v roce 1999 a od té doby již v několika vydáních. A jako základ pro divadelní představení si ji nevybral jen soubor Všecky Barvy při Základní umělecké škole F. L. Gasmanna v Mostě, ale objevila už ve více zpracováních.

Procházková svou dystopii situovala do Brém v roce 2046. Našich životů se už dokonale zmocnila technika, lidem radí v zásadních životních otázkách jejich personální počítačový poradce. Jenže jeho pokyny se řídí zase jen informacemi a definicemi pocitů, jež do něho lidé vkládají. Dokáže být přesný a věcný, ale poradit v citových zmatcích dospívání nedokáže. Nakonec zbývá zase jen vlastní zkušenost.

Nejjistější metoda, jak se zbavit strachu, je prožít ho.

Jediná možnost, jak se dostat dál,

je vydat se na cestu.

Tu cestu hledá sedmnáctiletý Armin, jeho devítiletá sestra Géza i jeho přítelkyně Rebeka. A venku stále jen prší a prší. A když prší, stoupá spotřeba alkoholu o dvě stě procent. A taky počty pokusů o sebevraždu. Až se – proti všem předpokladům o její dokonalosti – jednoho dne protrhne bezpečnostní hráz a město zaplaví povodeň, v níž se Armin s Rebekou snaží zachránit vážně nemocnou Gézu. A najednou jsou jim všechny civilizační možnosti k ničemu a záleží jen na nich, na je-

jich vůli, odvaze a odhodlání žít, jestli se jim to podaří. A jestli spolu s Gézou zachrání a najdou i sami sebe.

Osm aktérů mosteckého souboru v režii Pavla Skály sděluje divákům příběh Sovího zpěvu na principu kolektivního vyprávění. Jejich hlasy znějí často ve sborovém unisonu, z něhož vystupují jednotlivé postavy – Armin, Géza, Maminka, Rebeka, Lars... Na nezbytně nutný čas propůjčují svou osobu identitě konkrétní postavy, aby posléze zase splynuli s neosobním davem. Záměrně volí věcný až neosobní intonaci vyprávění, přesto je

Recenze

z jejich projevu patrné, že mluví o velmi naléhavých věcech. V té neosobnosti je zásadní kvalita inscenace, ale i úskalí jisté jednotvárnosti.

A protože jde o inscenaci založenou hodně na mluveném slově, další úskalí vězí v nutnosti absolutně precizní artikulace slova, zvláště pak textů recitovaných sborově a ne vždycky tváří k publiku. Mostečtí jsou v tomhle směru vybaveni vesměs velmi dobře, pokud bych mohla o něco poprosit, pak o milosrdnější tempo sborových pasáží a nepolykání konců slov a vět jak u jednotlivců, tak i sboru.

Osm stoliček, igelitem vykrytý obdélník hrací plochy, kýble a láhve s vodou stačí souboru k nepopisnému, a přitom působivému vyjádření povodně. A také šikovná práce se svícením. Ale hlavní síla souboru je v jednotlivých hereckých osobnostech napříč věkem. Ústřední trojice ztělesňující Armina, Gézu a Rebeku je naprosto přesvědčivá, divák s ní rychle naváže kontakt a začne mu záležet na jejich osudech. A to tak, že je mu skoro líto, když představení naznačeným happy endem skončí.

Bohužel tu zůstává i pocitové manko z nedorečenosti některých naznačených dějových linií a postav, pro mě je to třeba nutková otázka, kam se poděla maminka. Ale jistá torzovitost a nedoslovenost je obsažena už v knižní předloze. Mostečtí si s ní vlastně poradili velmi dobře.

Radmila Hrdinová

Ztracený ve vlnách

Scenáristka, dramatička a spisovatelka young adult fikce i normálních adult detektivek Iva Procházková (1953), držitelka pěti Zlatých stuh a dvojnásobná laureátka Magnesie Litery, často v rozhovorech podotýká, že se její díla opírají o osobní autentickou zkušenost, věrohodnost a pravdivost. Utopický román *Soví zpěv*, který se odehrává v (nyní již nedaleké) budoucnosti, v roce 2046, napsala německy v roce 1995 a českého vydání se dočkal o čtyři roky později.

Zkušenostní prožitek v žánru science fiction je z pochopitelného hlediska nesmysl, nicméně fikční svět, který ve své knize vykresluje, je zcela uvěřitelný, na jeho zákonitosti je snadné a možné přistoupit a čtenář či čtenářka se díky jeho efektivní struktuře (střídání prozaických pasáží s dialogy, výčty, záznamy a poznámkami pod čarou) rozhodně nenudí. Zároveň však fyzické médium knihy umožňuje se v textu snadno k různým informacím vracet a případně si je ověřovat.

Spisovatelka příběh otvírá *in medias res*, a teprve při čtení se tak rozplétá nejen systém přetechnizovaného světa budoucnosti plného automatizovaných strojů a institucí na rozkoš, zpověď i výuku, ale především intimní zpověď osmnáctiletého Armina o jeho dysfunkční rodině, devítileté sestře Géze, matce, sousedech, spolužácích a spolužačkách. A také o světě, ve kterém je „katastrofa na spadnutí“, v tomto konkrétním případě je hnacím motorem pohromy neustávající dešť, jehož důsledkem je protržení hráze a zatopení severoněmeckých Brém, do nichž je příběh zasazen.

Nic z toho, co jsem napsal výše, jsem při vstupu do sálu, v kterém mě čekalo představení mosteckého souboru Všecky Barvy, nevěděl. Ani kdybych si přečetl anotaci ve festivalové brožurce, tak bych

se nedozvěděl o mnoho více, a tak jsem si po delší době zažil na krátký okamžik autentický pocit absolutně nepoučeného diváka (a nejspíš díky tomu, se mi nepříhodilo to, o čem budu psát níže).

Inscenace *Soví zpěv* poměrně věrně kopíruje nejen strukturu, ale i syžet knihy. Divadelní narace se tím však ochuzuje o onu výše zmíněnou možnost zalistovat si zpět, nebo si sem tam přečíst vysvětlující poznámku pod čarou. Dramaturg Pavel Skála dramaturgizaci sice (správně) skládá z chronologicky řazených situací, opomíjí však, že se častokrát až zpětně (a opožděně) dozvídáme, co ten či onen fakt či pojem z nám doposud neznámého fikčního světa znamená. Jednoduše, inscenací nezalistuješ.

Ať už tento princip přijmeme jako záměrnou hru s divákem a jeho pozorností nebo nikoliv, režisér (také) Pavel Skála komponuje situace do zcela zřetelných a pochopitelných mizanscén, s užitím minimalistických, ale působivých jevištních prostředků a znaků. Vizualní stránka inscenace

je kompaktní, je to pečlivě nazzkoušený hodinový stroj, který bez zbytečných ornamentů odbíjí (a prolíná) jednu scénu

za druhou, herci a herečky s minimální a občas až ledabylou (v pozitivním slova smyslu) autenticitou sehrávají své postavy. Potíž však nastane, když se do inscenace zaposloucháme. V tom okamžiku se ukáže, že hodinový stroj tiká i v hercích a temporytmus jejich monologů a dialogů řídí neviditelný metronom, který nejenže po celých padesát minut nezmění frekvenci, ale řídí snad i neměnnou monotónní intonaci všech vyřčených replik. (Vědomě užívám slova „metronom“, ostřejší, ale přesnější pojem „kolovrátek“ by se ke zvolenému inscenačnímu klíči nehodil).

Tenhle neutuchající stejnosměrný a stále stejný proud, který je zřetelně inspirován strukturou původní novely, se přelije přes všechny hroty, gradace a propady dramatických situací příběhu a zalije je tak, že téměř nejsou vidět (pochopitelně obrazně), což diváka unavuje a uspává (bohužel doslova, viděl jsem v hledišti několik klímabajících hlav). Vrcholné drama záchrany života Arminovy sestry v zatopeném a ochromeném městě pak dostává stejnou váhu jako návštěva centrální knihovny, smrt Arminovy matky je stejně důležitá jako sestřin vtíp o vůni bifteku a „porušení listovního tajemství“ spolužačky Rebeky je totéž co návštěva domu sexuálních služeb.

Rozhodně se však nejedná o neodstranitelný problém a inscenace – podobně jako její předloha – je poutavým příspěvkem do kategorie divadla pro mládež, kterého se u nás ani na poli profesionálního divadla příliš nedostává. Otázkou tak zůstává, jak s novelou naložit za pár let, neboť svět, který před téměř 30 lety Iva Procházková vymyslela, je nám stále blíže a blíže.

Ivo Kristián Kubák

To se asi nestane.

Asi ne. Ale my se stejně rozhodujeme, co budeme dělat dál, až v září. Věřím a doufám, že přijdou všechny děti, se kterými jsme pracovali. Nebo alespoň většina z nich. A pak se budeme bavit o tom, co hrát dál. Navíc máme informace o tom, kde všude nás s představeními chtějí a není toho málo.

Honza Šoácha

Pověz mi, zrcadlo

Typická ZUŠ-kárna. Precizní, do detailů propracovaná inscenace, ale na mě moc strnulá a chladná.

Láďa

Možná se měli víc uspnout, aby ten kontrast umělého a skutečného světa či myšlení víc zarezonoval.

Eva

Víc než příběh hlavní postavy by mě zajímal osud jejich fetujícího kamaráda. To by bylo nosnější drama.

Ondra

Neznám bohužel předlohu. Docela by mě zajímalo, jestli to končí stejně. Měla jsem totiž pocit nedokončenosti a nebylo mi jasné, co se stalo s matkou a co se vlastně dělo v průběhu potopy.

Jaroslava

Výborná Géza. Je to holka šikovná.

Jana

Autorské ohlédnutí**Kamarádíme se,
rozumíme si,
chápeme se**

Povídání s devíti dětmi a jednou paní režisérkou Irenou Konývkovou.

Jak dlouho společně pracujete v téhle partě?
Pět až šest let.

Kolikáté je to vaše společné představení?
Druhé.
Když se nepočítá to pro rodiče.

S karanténou to asi bylo komplikované – jak dlouho jste na představení pracovali?

My jsme na tom pracovali už před karanténou. Dva měsíce. Možná půl roku a pak jsme po karanténě měli dva dny na to, abychom se naučili texty. Ani jsme nevěděli, že se to naučíme tak rychle.

A od začátku se vědělo, kdo bude hrát Natálku?
Ano.

Já, protože jsem nejvyšší.

Ivona Konývková: Pro upřesnění – začali jsme už před první karanténou, ale vždycky se nám to přerušilo – v září, v prosinci, na jaře. Všechny děti jsou stejně staré, ale na Natálku jsme vybrali tu nejvyšší.

Máte mobily?

Ano, ale nejsou pravé. Když jsme začínali, nikdo neměl doopravdicky telefon, vůbec nikdo.

Bylo to fakt podle skutečné události, protože nás štválo, že rodiče mají mobily a pořád telefonují.

A pak, když jsme si řekli, že už všichni ty mobily máme, tak už nám to tak nevadilo.

Nikdo už nebyl osamělý, když má mobil.

Možná lepší než mobil je mít zvířátko. Máte nějaké?

Já mám dva kocoury.

Dva křečky.

Já mám psa a kočku, ale nejsou naši – jsou souseďů a k nám chodí takovou dírou.

Já mám štěně německého vlčáka, jmenuje se Argo, kocourka a suchozemskou želvu.

Já mám psa a taky tu suchozemskou želvu.

Co vás nejvíc baví v děláni divadla?

Asi to, že spolu spolupracujeme.

Kamarádíme se.

Rozumíme si.

Chápeme se.

**HOP-HOP, ZUŠ Ostrov
Natálčin Andulák****Haló, jste tam?**

Inscenace postupující na Jiráskův Hronov z Dětské scény to zde obvykle nemívají snadné. Vstupují do jiného kontextu a tam, kde bývá jinde hodnocen spíše pedagogický záměr a přínos pro dětskou skupinu, je najednou voláno po plnohodnotném divadelním tvaru. Inscenace *Natálčin Andulák* ostrovského souboru HOP-HOP těmto nárokům ovšem bez problému dostojí. Ať už v dramaturgii, kdy si soubor zvolil jako výchozí bod jednoduchou a přehlednou, ale evidentně v dětském kolektivu rezonující předlohu Ivony Březinové vyprávějící o holčičce Natálce, na kterou její rodiče pro samé telefonování nemají čas, či ve funkčním zvolení jednotlivého scénografického prvku, jímž je řada variabilních matrací (obzvlášť působivá je scéna Natálčiny noční můry, kdy se matrace přemění v obří mobily s lidskými končetinami), stejně jako v poměrech ZUŠ neobvykle propracovaném kostýmním řešení. A zejména v herectví. Dětská herci jsou bezprostřední a působí spontánně i v pevně narežirovaném aranžmá, které nemají problém naplnit, včetně dobře sladěných unison. Režii a pedagogickému vedení Ireny Konývkové se povedlo docílit toho, že soubor působí, že přesně ví, o čem hraje, a za svým tématem si stojí. Takže i přes přesně budovanou mizanscénou výsledný tvar nevzbuzuje dojem me-

chanického stroječku, ale naopak okouzluje kolektivní souhrou.

V kontextu Jiráskova Hronova taky naprosto obstojí, či možná dokonce vyčnívá vyspělost hlasové techniky Ostrovských. Stejně tak ukazují smysl pro humor, rytmus, timing a jevištní zkratku (např. výborná je scéna, kdy rodiče posílají Natálku bez pohádky spát a jejich nezájem se daří efektně vyjádřit ve třech správně načasovaných replikách). Velmi funkční je také

Recenze

zmožování postav tatínka a maminky, kterým se nejenom vyřeší pedagogické nároky práce v zúzkovém souboru, aby si všichni zahráli, ale především se posílí rodičovská dominance nad Natálkou a její osamělost.

Krátce řečeno – *Natálčin Andulák* je velmi příjemnou miniaturou. A nezbývá jen doufat, že v apelativním sdělení hop-hopácké inscenace, kdy se dítě musí nejdříve dostat do nemocnice, aby rodiče zvedli své hlavy od mobilu, je více nadsázky než upřímného životního pocitu. I když by mi tak Ostrovští vlastně jen potvrdili mou delší dobu se rodící obavu, že digitální detox by potřebovali spíš rodiče té věčně s despektem skloňované digitální generace.

Jitka Šotkouská

Mobilní Andulák

Dětský divadelní soubor HOP-HOP ze ZUŠ v Ostrově je tradičním reprezentantem Dětské scény na Jiráskově Hronově. Letos se blýskl umně vystavěnou divadelní adaptací stejnojmenné knihy Ivony Březinové *Natálčin Andulák*, kterou vydalo v roce 2012 nakladatelství Meandr.

Ivona Březinová je zkušená spisovatelka literatury pro děti. Dokáže se dobře vcítit do dětských hrdinů a rozvíjet svébytný obraz současného světa viděného dětskýma očima. Režisérka Irena Konývková spolu s dětmi zpracovala předlohu pomocí hutné a vynalézavé zkratky tak, aby ani ve 20 minutách jevištního vyprávění nechybělo nic důležitého – uzlové body zápletky, charakteristika hrdinů či vnitřní motivace postav k jednání, ani potřebný důraz na dobře nastolené vnější okolnosti, které jednání postav formují a vynucují. Výchozí dramatická situace je jasná. Malá Natálka touží po vlastním mobilním telefonu. Touží po něm, protože její rodiče takové telefony mají a jsou na nich natolik závislí, že pro komunikaci s dcerkou jim jaksi nezbyvá dost času.

Natálka nechce být sama a hřejivá plyšová hračka, osaměle položená mezi chladně působícími, unifikovanými polštáři z pohovky, odkazujícími k poněkud neosobně zařízenému obývacímu, jí už nestačí. Mobil bude její kamarád, její most k lidem, její nouzový východ z osamění. Rodiče jí mobil zakážou – je na něj přeci ještě malá. A dál se věnují svým vlastním telefonům, zatímco Natálka se propadá do svého vnitřního světa plného smutku a pocitů nespravedlnosti. Až do chvíle, kdy na okně přistane papoušek, který zpívá jako vyzvánění mobilního telefonu. Nejde ani tolik o literární fikci a hyperbolu, jako spíš o doloženou skutečnost. ČTK nedávno upozornila na ornitologický výzkum, podle kterého se některé druhy ptáků přizpůsobují změně svého životního prostředí. A místo tradičního zpěvu napodobují zvuk zvonění mobilních telefonů, signály poplašných zařízení, troubení aut, motorové pily a podobně. Natálka tak získává v nezvaném ptačím hostu nejen vytoužený mobil, ale i nového kamaráda z masa a kostí. Inscenace, stejně jako literární předloha, nenuceně kombinuje motivy společenské (sociální izolace dětí, závislost na mobilních telefonech apod.) s motivy environmentálními. Má silné a současné téma. Téma, které je pro dětské herce i dětské diváky uchopitelné, ale které na ně klade určité myšlenkové a emocionální nároky, což je jedině dobře.

Soubor podává kolektivní výkon založený na dokonalé souhře. Natálku hraje jedna dětská herečka, zatímco maminku hrají všechny ostatní dětské herečky naráz a tatínka současně oba dětské herci. Jevištní řešení tímto způsobem

podtrhuje motiv osamělosti dítěte ve vztahu k jeho dospělým, kterých je všude kolem dost, ale čas si na něj nenajdou. Kolektivní pojetí rolí rodičů, neustále se prudce pohybujících po scéně a telefonujících, navíc účinně evokuje roztěkanost a zrychlenost současného světa dospělých v kontrastu s ještě nezkaženým klidným vesmírem dětství. Uniformitu a neosobnost dospělých umocňují dobře navržené kostýmy – všechny dívky mají stejné elegantní, ale sterilní „šaty do práce“ a oba kluci tmavé kalhoty, tmavou košili a vestičku.

Natálka se skamarádí s papouškem. Ale rodiče (maminka víc než tatínek, který nadšeně zjišťuje, že nejde o andulku, nýbrž o anduláčka) o tom nechtějí ani slyšet. Papoušek je v inscenaci představován loutkou, o jejíž loutkoherecké vedení se na solidní řemeslné úrovni střídají všechny děti kromě Natálky.

Natálka má noční můru, při které se jí zdá, že se i ona proměnila v mobilní telefon. Sen plný oživlých mobilů znázorněných dětmi pomocí výše zmíněných polštářů z pohovky. Natálky se zmocní horečka a pomoc nepřivolá žádný mobil, nýbrž její andulák. Rodiče jsou dojatí. Tatínek ověří, že andulák nikomu v domě nechybí a že si jej tedy mohou skutečně nechat. A společně s maminkou jdou Natálce před spaním přečíst knížku – to by mohl být docela pěkný rodinný rituál, ne?

Inszenaci nechybí ani smysl pro detail a dílčí vtípky – za všechny hláška, že „Kočkovi by moc chtěli papouška“. Napadá mě, jestli by nebylo možné v koncepci dopřát i mamince sem tam trochu polidštění, například úsměvu. Zatímco tatínek přichází z práce domů s nadšeně rozervanou náručí, dokud mu nezazvoní telefon, maminka jen afektovaně telefonuje. Tatínek hlasuje s rošťáckým úsměvem pro papouška, maminka je s přísným výrazem proti. Tatínek aktivně obráží sousedy, aby zjistil, jestli papoušek někomu neuletěl, zatímco maminka dál štěbetá do telefonu. Tahle rozdílná koncepce obou rodičů zbytečně vzbuzuje dojem určitých genderových stereotypů, na kterých jinak hra postavena není.

Forma a obsah jsou v dokonalé symbióze. Děti hrají energicky a ukázněně, jednoznačně sdílení inscenace rozumějí a sdílejí ho. Nepochybují, že za inscenací stojí proces, který děti obohatil. Zároveň je ale jeho výsledkem produkt, kde není divadlo jen prostředkem, nýbrž i cílem. Komunikativní a ucelená, plnohodnotná divadelní inscenace. V tom nejlepší slova smyslu mobilní.

Luděk Horák

Recenze

A je to lepší než ve škole. Není to tak, že jeden den se s tebou nekamarádí a pak zase jo. Tady jsme se nikdy nepohádali.

Je to taková vedlejší rodina.

Mně to připomíná, že já jsem brácha a tohle jsou všechno ségry a tamhle je druhej brácha.

Připravujete něco nového?

Teď ne. Možná příští rok budeme vyrábět podle jedné knížky Kluka.

Který byl hodný a nikdy nezlobil

Mohli jsme to udělat i tenhle rok, ale nakonec jsme se rozhodli pro Natálčina Anduláka. Hlasovali jsme, kdo chce Anduláka a kdo chce Kluka a vyhrál Andulák.

Protože z toho Anduláka brzy vyrosteme, a tamto můžeme hrát i příští rok.

Jana Soprová

Pověz mi, zrcadlo

Jako u nás doma. Ale já našťestí mám mobil taky, tak si na něj hraju hry.

Josefínka

Vono je na to potřeba fakt dávat bacha, aby se to těmi mobily nepěhnilo.

Pavel

Bylo to upřímné, kouzelné, s nadhledem a vhlédem do problematiky i do dětského vnímání světa. Vnitřního i vnějšího.

Vladimír

Všechny děti byly rovnocenně součástí dění. I ta, co měla poraněnou nohu. Krásná pedagogická práce.

Alena

Ten nápad se zmnoženou maminkou a tatínkou se mi moc líbil.

Jana

Moc milý.

Eva

Autorské ohlédnutí

Vždycky zapomenu něco jiného

Rozhovor s režisérem a performerem Stanislavem Nemravou.

Můžete představit Prostomyslnou rodinu Nemravovu?

Rodina Nemravova už hraje od roku 2007. Je vždycky poskládaná z členů, které adoptuje otec Nemrava - to jsem já. Zkrátka, koho adoptuju, ten s námi hraje. Kromě toho, že hrají moje vlastní děti, tak účinkují i další děti, které adoptuju. Zrovna teď se mnou hraje Aneta Holomčíková, kterou jsem adoptoval coby vnučku. Našel jsem ji v ZUŠce, v dramaťáku, když tam seděla na zemi se svými žáky. Řekl jsem, že potřebuju terénní odbornou sociální pracovníci, protože už zapomínám. A dneska bylo slyšet, že jsem toho hodně zapomněl. Ona mí říká, co mám dělat. Každé představení je tak jiné, protože vždycky zapomenu něco jiného.

Ty různé artefakty, které vyplňují scénu, a taky putují mezi diváky, jsou velmi rafinovaně vymyšlené. Vyrábíte si je sám?

Všecko si dělám sám. Mám tam třeba meče, které pocházejí z jiných představení, co jsme hráli. A zbytek mám ze sběrného dvora. Rozřezaný kočár, rozřezané kolo, staré rádio, které funguje jako flašinet. No, je tam prostě vše, co najdu ve sběrném dvoře.

A pokud se týká samotného příběhu kramářské písně. Máte nadávkované zdroje velmi rozmanité, od Andy Warhola po Alexandra Dumase. Ale myslím, že texty nakonec vznikly ve vaší dílně?

To je těžko říct. Jak člověk hledá útržky v životě, skládá poznatky, těžko se dohledá zdroj. Takovou otázku jsem ještě neslyšel. Ale třeba první kramářskou píseň Stalo se v starém městě / tam kdesi na polní cestě / dívka jménem Maria / své děťátko zabila / ach Bóže Bóže, Bóže / z nemanželského lože / ach, co si má počít - to složila moje žena. Já už jen beru to, co život dá. Když si to vezmete, tak moje babička s jmenovala Vaškovicová, dědeček byl v I.světové válce a když se vracel, tak se zapomněl na východním Slovensku někde u Medzilaborců, kde žila rodina Varchalů. Tak kdoví, jestli nejsme s Warholem příbuzní. Vlastně jsme všichni jedna velká rodina.

Jana Soprová

Prostomyslná Rodina Nemravova, ZUŠ Uherské Hradiště PopArtová píseň Slavná kauza Bakinghem

Limitované kouzlo popletenosti

Nápad zpracovat Tři mušketýry jako jarmareční píseň, navíc v hravě postmoderním eklektickém hávu míchajícím Leloirovy ikonické ilustrace k Dumasovu románu s warholovsko-lichtensteinským pop-artem, má rozhodně nemalý divadelní potenciál. Ten bohužel zůstal včera v sále Josefa Čapka při představení Popartová píseň Slavná kauza Bakinghem zcela nevyužitý.

Stanislav Nemrava staví na záměrně insitním, rozřitém projevu s neustálou potřebou omlouvat se divákům, že je jeho výkon nejspíš nebude bavit. Inscenace vtípně začne předávkem, protože kdyby se náhodou na konci netleskalo, působil by předávek nepatřičně, následně před promítáním černobílého filmu posílá mezi diváky jednoduchou mechanickou hračku s pohyblivými obrázky, aby se diváci v případě nudy zabavili sami apod. Nemrava neustále zapomíná, odbíhá od tématu, cyklí se, na scéně ho dokonce doprovází mladá herečka kostýmovaná jako ikonická Marilyn Monroe. Představuje ji jako terénní sociální pracovníci, která mu byla přidělena, aby mu pomáhala především s jeho pamětí. Víceméně tak diváky umoří ještě před začátkem samotného představení, kterým

má být zmíněná mušketýrská kramářská píseň.

V řádu věcí by pak bylo, aby následující výstup vystřihl s absolutní suverenitou, shodil masku senilního starce a diváky okouznil bravurním provedením. Že by tomu tak mohlo být, naznačuje i velmi propracovaná scénografická složka inscenace s vlastnoručně vyráběným orchestrionem a jinou spoustou objektů, okouzlující je třeba loutka kardinála Richelieu, kterou nosí pracovníce Marilyn na zádech. Takto technicky propracovanou scénografickou složku jsme na Hronově letos myslím v žádné jiné inscenaci neviděli. Bohužel zlom ve vývoji inscenace se nekoná, Nemrava si stále vede svou, zpěv i hudební provedení je spíš slušné než dobré, možnosti scénografie zůstávají nevyužity. Nápadité je snad jen použití golfové hole (hraje se totiž o Angličanovi Buckinghamovi) jako ukazovátka či už zmíněné zapojení loutky kardinála Richelieu. Neumělost jako záměrný inscenační princip v takto pojatém tvaru alespoň bez občasných náznaků, že se jedná opravdu o svobodnou volbu, a ne z nouze ctnost, obávám se příliš nefunguje.

Jitka Šotkovská

Recenze

Ozvěna otráveného flašinetáře

Wolkrův Prostějov reprezentuje v letošním hronovském programu Prostomyslná Rodina Nemravova respektive ZUŠ z Uherského Hradiště. PopArtová píseň Slavná kauza Bakinghem začíná přídávkem v podobě interpretace textu Františka Gellnera formou komentované kramářské písně. Přídávkem se začíná proto, že na konci bychom si o něj zaručeně neřekli, tohle se nám totiž líbit nebude. A Gellnerem proto, že jeho otec byl taky kramář a syna s sebou tahal po poutích.

Přídavek je ovšem doslova otrěsný a chtělo by se věřit, že záměrně. Že bude následovat pointa, která dá znát, jak je to celé jeden velký mystifikační žert. To se však nestane. Stanislav Nemrava neovlád ani text ani jeho přednes. Přídavek zařadil do scénické kompozice improvizovaně – nikdy předtím ani v reprízách následujících se to již nestalo. Recenze je psána z prvního hronovského uvedení pro diváckou řadu B2. Všechno svědčí o tom, že právě toto představení nebylo v dobré kondici a že Stanislav Nemrava byl indisponován. Proto se nebudu inscenací zbývat příliš do hloubky.

Vězte, že její koncept je vynálezovou persifláží, která s nadhledem vzdává hold dílem Pop-Artu a dílem kultovnímu románu Alexandra Dumase staršího, Třem mušketýrům. Nemrava v konceptu zručně žongluje s parodií a aluzí, ze známých motivů staví novou koláž, která má kabaretní ladění a komiksový střih. Ke komiksu inspirovanému

z části PopArtem a z části slavnými ilustracemi Maurice Lelaira se hlásí i výtvarné řešení inscenace, která je zaplněna steampunkově laděnými specifickými rekvizitami, strojky, a centrálně umístěným vehiklem. Většina z nich má funkci čistě ilustrativní, byť jsou zajímavé a esteticky hodnotné. Výjimku tvoří například ruksaková loutka kardinála, se kterou se nakládá navíc i jako s funkčním prostředkem jevištní realizace vyprávěného příběhu a jako s výtvarným gagem.

Inszenace je vystavěna na poetice ledabylosti, nad kterou ani jeden ze dvou interpretů neměl při představení dostatečnou vládu. Ze snahy laxnosti a odbytosti hereckého projevu předstírat a provokovat jí za určitým účelem vtipně diváky zbylo jediné – dojem naprosto odfláknutého před-

stavení bez pointy a bez zájmu tvůrců divákům cokoli skutečně sdělit. Aneta Holomčíková v roli Nemravovy sparing partnerky, alias terénní sociální pracovnice

neboli Marilyn Monroe nemá díky nastavení vztahu obou postav šanci Nemravovi v nakopnutí energie a podchycení kontaktu s diváky příliš šanci, neboť je stylizována do role pasivní znuděné krásky.

Nemohl jsem přehlédnout, že má inscenace určitý potenciál, ale v koktejlu zmíněného představení v něm ani jedna ingredience nezafungovala tak, jak by měla. Kramářská píseň se nekonala, zbyla po ní jen ozvěna otráveného flašinetáře. Škoda.

Luděk Horký

Recenze

Pověz mi, zrcadlo

Tak to vypadá, když se Cimrman stane bezdomovcem.

Josef

Těch chyb a omylů bylo moc. Ne, že bych potřebovala poznat, který je chtěný a který ne, ale jde o míru, která byla podle mě překročena.

Alena

Obdivuju tu hračkovost, kdy si s každým detailem pan Nemrava doma vyhrál a pak jej nám předestřel. Jeho souboj dvou kordistů v krabici se dvěma otáčejícími snímky mě pobavil. Anebo mundúr jeho asistentky. Nebo na starém papíře strojem napsaná a vytištěná písnička. Docela jsem se bavila.

Jana

Problém byl v prostoru. Takové produkce patří do bytu nebo někam do komunitních prostředí, kde nastává mnohem užší kontakt s diváky. Tam to může fungovat. Tady to bylo – právě kvůli nena-
vázání kontaktu s diváky – rozpačité.

Vladimír

Je vidět, že ve scénografii se vyřádlil. Nápadů má dost. Ale ta interpretace – dost hrozná.

Jarda

Ring volný

Netřesklo to aneb Trocha pepře na závěr

Je sobota, poslední den 91. JH. A tak je čas bilancovat a vyhlížet další ročníky.

Ten letošní byl první ne-císařovský, byť i na ten loňský už profesor zhlížel z odstupu, byl tu jen pár dnů a veřejných diskusí a rozprav se neúčastnil. Zdráhám se napsat, že se jednalo o první post-císařovský festival, neb dopady a dozvuky jeho vize (a vize jeho soupeřů) amatérského divadla a vyrovnaného druhového a intelektuálního rozproštění programu včetně Problémového klubu zatím přetrvává a drží.

Nicméně je patrné, že JH se ocitá za hranicí starých časů. Starší generace už sem skoro nejede, anebo jen na pár dnů, a je třeba se rozhodovat, kam s JH dál, kudy a proč.

Zaujal mě Císařův Fosilní sloupek z roku 2012, který jsme otiskli ve Zpravodaji číslo 5, kde se pan profesor zamýšlí nad tehdejší přítomností a možnou - nyní již nastalou - budoucností JH. Mimo jiné v něm píše: „...je to najednou přehlídka - nebo snad skutečně škola? - na způsob filmové školy v Uherském Hradišti...“, a dále: „V zásadě by se tak amatérské divadlo rozčlenilo na dvě nejpodstatnější linie: netradiční a tradiční...“

Myslím, že se tak nestalo. Tradiční i netradiční a i další jiné druhy divadla a přístupy k němu se v Hronově vedle sebe setkávají a existují nekonfliktně. Diváci si volí „ta svá“ představení a tvůrce a vše - zdá se mi - spěje do bezproblémové podoby divadelních lázní, jak o nich mluvil herec Činoherního klubu a velký fanda JH Jan Hájek, když jsem s ním jednu noc diskutoval o podobách JH v nočním Tritonu. Hájek se sem - jak říká - jezdí léčit, čerpat energii. Právě neukojitelný chtíč po divadle je to, co myslím nejvíc spojuje všechny účastníky, ať už sem přijíždějí jako aktivní účastníci programu či dílen, anebo jako diváci.

JH se nestal - a asi hned tak nestane - českým Avignonem, jak jsem o něm kdysi i na těchto stránkách snil (a spolu se mnou třeba i Vladimír Mikulka či Josef Tejkl). Byť se zde na OFF programu objevila skvostná produkce Geisslerů, punková Harila V.A.D. či včerejší podprahově znepokojující představení Divadla Kámen, jež by toto spektrální rozšíření signalizovaly. Přijeli a zase odkvačili, využívající pozvání. Aby to byl Avignon, museli by uvádět svou produkci každý den.

JH není ani filmovou školou, kam by se táhli divadelní blouznivci za svými idoly a za objevy toho

TÝ - DY - TÝ - DY - DÁÁÁ

Seminář HD jako Hudební dílna

Kočovné divadlo Ad Hoc zná asi každý, kdo v posledních letech navštívil Jiráskův Hronov. Letos se jeho protagonisté zařadili do ranku lektorů, a jak se dočtete jinde v tomto čísle, společně připravili se svými svěřenci zajímavou podívanou (a hlavně poslouchanou) na závěr festivalu. Ve chvíli, kdy toto píšu, jsou ovšem ještě v plné práci a jdou do finále.

A tak, když jsem vstoupila do hudebního semináře, našla jsem tam přesně to, co jsem očekávala. Spoustu rozmanitých nástrojů od syntezátoru, přes klavír, housle, flétnu, kytaru až po ukulele a ságo, skupinky vášnivě diskutující nad rozdělenými úkoly (Lukáš rozepsal party pro jednotlivé skupiny muzikál o Sněhurce), v nichž se objevovaly nejrůznější odborné výrazy, které jsou pro mě španělskou vesnicí, a samozřejmě improvizující a vymýšlející nové hudební nápady (ty-dy-dy-dá nebo tu-du-dů-dů...).

V takové situaci je nejlépe mít průvodce (prů-

vodkyni), kterou se pro mě stává Mája. Nejprve mě vyvádí z omylu, že by všichni v semináři měli nástroje. Někteří si přivezli vlastní, jiní využili zdrojů na místě a někteří „jen“ zpívají. Ovšem tento seminář se nezabývá jen společným muzicírováním, ale měl by také inspirovat ke skladatelské tvorbě. Tu inspiraci slyším za chvíli, kdy Lukáš názorně ukazuje a komentuje: Takhle se hrají táhlé písně... hodí

se tisícovka do cimbálu ... cimbál začne a ostatní nástroje se přidávají (ne, nemají tu cimbál, nahradí ho chytrá program na klávesách), ale zní to opravdu folklorně. Ne komerčně, ale tak nějak hezky, jako někde v tatranských horách či moravském sklípku, kdy z toho až srdce usedá.

A tak ještě chvíli poslouchám, či spíše přisposlouchávám, melodie a odborná slova, a pak se ještě jednou vrátím, když všichni muzicírují společně... A už se hlavně těším, co nám v sobotu předvedou protagonisté semináře HD a THT.

Jana Soprová

Co se děje v seminářích

Textovat je lidské

Seminář THT jako tvorba Hudebního Textu

Že je Jan Duchek člověk, který žije jazykem a jeho možnostmi, je jasné asi všem, kdo měli možnost strávit v jeho blízkosti alespoň pár chvil. Možnost strávit s ním těch chvil podstatně víc měli účastníci textařského semináře, který pracoval v úzkém sepětí s tím hudebním pod vedením Lukáše Habance. Na seminář jsme se s přítelem Šotkovským – coby lidé, kteří se písňovému textaření rovněž věnují – přišli podívat zhruba v polovině běhu, když se finisovaly texty určené pro zhudebnění kolegy z paralelního kurzu.

Strávili jsme tam skoro dvě hodiny a byl to velký zážitek: v kolektivu probíhala leckdy i dosti intenzivní, ale vlídná zpětná vazba ohledně významové kompozice, kvality rýmů či přesnosti rytmu. Přítel Duchek dovede obdivuhodně rychle analyzovat, jeho zpětná vazba vznikala přímo na místě, ale byla úderná a přínosná. A navíc byla téměř hmatatelná ona aura dobromyslné ironie, která okamžitě vytváří bezpečný prostor, v němž se dá říct leccos, aniž by se někdo bral zbytečně vážně.

Nemůžu být konkrétnější, abych nevyslepičil nějaké textařské překvapení ze seminářové předváděčky (těšte se!), ale prozradím aspoň, že na odchodu z hodiny jsme s přítelem Šotkovským zalkali, že podobnou lázeň vlídného, leč přísného tázání po logice i po formě by měl čas od času podstoupit leckterý český muzikálový textař či překladatel.

Na semináři se sešla pestrá společnost plná osobností. Já jsem pro dvě prudce neoriginální otázky oslovil Kláru Vajnerovou, překladatelku a nakladatelskou redaktorku, již známe také z loňského ročníku jako dramatičku a herečku. Napsala totiž vynikající hru Doručeno, zobrazeno, přečteno – a sama si zahrála jednu z nejvýraznějších postav.

Co tě vedlo k přihlášce na tenhle seminář?

Když jsem se dozvěděla, že tu s Hrobeseš budu hrát Adélu, podívala jsem se, jaké semináře jsou vypsané – a když jsem viděla ten Honzův, rozhodla jsem se jet na celý Hronov. Živím se prací se slovem, ráda píšu, snažila jsem se psát i písničky, ale nikdy mi to nešlo tak, jak bych chtěla. Takže věnovat se tomu týden s někým, kdo je v tom zkušený a koho respektuju, byla skvělá příležitost, a já se měsíc po deadlinu přihlásila a udělala jsem všechno pro to, abych tady ten týden mohla strávit.

Splnila se tvá očekávání?

Zdálka je předčí! Čekala jsem, že si prostě budeme tak nezávazně veršovat, ale díky propojení se seminářem Lukáše Habance z toho vzniklo něco podstatně většího. Najednou jsem stála ve třídě a přede mnou šestičlenná kapela hrála písničku, kterou jsme během pár hodin na Hronově napsali – a bude z toho celý muzikál.

Michal Zahálka

nového, aktuálního v konfrontaci a s objevováním starého, legendárního, již uznaného. To by sem musel pravidelně jezdit Pitínský, Nebeský, Morávek či Drábek a vedle nich vystupovat HaDivadlo, Depresivní děti, musely by tu být Hábovy, Fričovy, Bambuškovy, Havelkovy produkce anebo Činoher-ní studio Ústí, Studio Hrdinů, Letí, Tygr v tísní či Pomezí. A po nich by následovala setkání a diskuse s tvůrci. Ovšem je paráda, že zde byli Hamleti DNz, Vítězná svině B+L či Bílý tesák Divadla Drak, jež tuto linii naznačují.

A konečně JH není ani přehlídkou „nejinspirovatelnějších představení“ amatérského a profesionálního divadla, jak o ní v onom roce 2012 diskutovali páno-vé Richter a Šotkovský, byť zde taková představení byla a myslím tímto směrem současná dramaturgie nejvíce směřuje. To by ale musela dramaturgická rada být mnohem odvážnější a řádně překopat celou koncepci, zvolit přísné osobnostní měřítko a kdoví, zda by z JH zůstal kámen na kameni.

Nevím a nejsem arbitr toho, jak a kam s JH dál. Je zde mnoho proměnných, na které nelze mít z odstupu ne-Hronováků vliv. Například dlouhodobá bolest s ubytováním. Za sebe bych podpořil intelektuální rovinu JH jako setkání, diskuse a pře nad tím, co je dnes – a možná nejen amatérské - divadlo, kam se ubírá, jaké výzvy před ním stojí a co mu v jeho existenci brání či naopak pomáhá v dané společensko-kulturní konstelaci. Vedle – podle mě podstatné – přehlídky nominovaných z jednotlivých národních přehlídek bych zval co nejvíc hostů odevšad (tedy jak z amatérského, tak profesionálního, jak z tradičního, tak netradičního divadla), aby to zde třeštilo. Aby se nejen v PC, ale i veřejně po představeních (i to v osmdesátých letech bývalo!/) a na stránkách Zpravodaje (a třeba i opět nějakých samozvaných listů či webů na způsob legendárního Léb-lova Ježečka kamzíčka) přelo, hádalo, diskutovalo. Až do intelektuální krve, až na nechráněné emoce stažené maso, až do smířlivého rána.

Divadlo je dnes tak promíchané, že odlišení nezávislých „profesionálních“ produkcí od čistě amatérských bývá jen v rovině rozhodnutí samotných tvůrců. Nebojme se konfrontací a výzev. Jsou živou půdou divadla, umění, člověka.

Letos byl JH příliš poklidný. Netřesko to. Možná dnes na představeních nedašovského Divadla DohO ry. Viděl jsem je na Šrámkově Písku, a pokud dostojí svého nahrubo tesaného či - přesněji – zcela netesaného divadelního přístupu, přivázejí do zdejšího dění výbušnou směs, již málokdo vydýchá: varuju, těším se, obávám se a zvu zároveň. Ale to už bude pozdě. Rozutečeme se do svých domovů a do držky si letos nedáme.

Škoda. Slova Jana Julínka v úvodu JH: „Hlavně ať je tu pohoda“, nejsou můj šálek kafe. A myslím ani řady dalších. Jak je znám, vábí je sem nezřízený chtíč po divadle. A ten vyžaduje vášeň. Divou, omamnou vášeň s nekontrolovanou ejakulací. A té se letošnímu ročníku s rouškou – dle mého – příliš nedostalo.

Vladimír Hulec

Jiráskův Hronov jako Pulp Fiction, posté viděný, pokaždé něčím nový

Ondřej Lechnýř poletuje Jiráskovým Hronovem jako moderátor Festivalových minut a člen týmu, který se stará o sociální síť. Povídali jsme si o jeho radosti z amatérského divadla a dalších aktivitách, kterých není zrovna málo.

Můžeš se představit? Čemu všemu se věnuješ?

Po dlouhých letech u amatérského divadla se mi poštěstilo a stal jsem se profesionálním hercem. Jsem ne volné noze. Dabuju, moderuju, teď jsem ochutnal i podcast. Objednal si mě Inex na povídání o dobrovolnictví. Jmenuje se Dobro.cast. Moc mě baví. Donedávna jsem hrál v seriálu, ten bohužel skončil, tak čekám, co bude. A hraju v divadlech, momentálně hostuju ve čtyřech.

Kudy vedla tvá cesta do Hronova, jezdil jsi sem jako seminarista?

No jasně. V patnácti jsem se dostal do Divadelního spolku Tyl v Rakovníku, kde jsme začali zkoušet představení Princ a chudás. Díky Aleně Mutinské, která umí úžasně stmelovat kolektiv, jsme se dostali na Hronov, což bylo dost motivační. Myslím, že to byl moc pěkný přístup, že nám vedení dopřálo možnost účastnit se seminářů. Na Jiráskově Hronově jsem se tedy objevil poprvé v sedmnácti a od té doby sem jezdím. Už osmnáct let.

Tak to je pěkná řádka ročníků.

Ano, můj první seminář byl Abeceda divadla u Františka Laurina, se kterým jsme se potom potkali i na konzervatoři. On nám krásně vyprávěl o divadle, o etice o tom, jak to všechno má být. Panu Laurinovi se povedlo nás dokonale zbláznit do divadla. Hltali jsme každé slovo a dělali všechna cvičení. Propadli jsme jak Jiráskovu Hronovu, tak divadlu celkově.

Potkáváš tu lidi, kteří s tebou začali jezdit jako seminaristé a jsou v účasti stejně vytrvalí jako ty?

Ano. Nejvíc přátel, které mám v tom svém nejbližším okruhu, jsem nasbíral tady na Hronově

a na dalších divadelních přehlídkách. A vůbec v amatérské divadle. Samozřejmě jsem během svého života potkal spoustu dalších lidí, které řadím velice blízko a vídám se s nimi daleko častěji, ale ta divadelní přátelství trvají. Někdo přijede na celý Hronov, někdo alespoň na pár dní.

Seminářů jsi asi absolvoval hodně.

Ano. Vzpomínám třeba na nonverbálku Daniely Fischerové, jeden z nejlepších seminářů, jaký jsem navštívil. Kdyby se někdy poštěstilo a Daniela ho zase otevřela, tak bych se rád znovu přihlásil.

Využil jsi to, co ses naučil, v divadle i v životě?

Určitě. Myslím, že divadlo je komplexní věc, která člověka povznesne na vyšší úroveň. Dokonce si

Rozhovor s osobností

myslím, že dramatař by měl být minimálně jeden z volitelných předmětů na základní škole, protože divadlo člověka otevře, vede ho k empatii, nadhledu. Můžu říct, že divadlo mě ovlivnilo v celém mém životě.

Tady na Jiráskově Hronově se staráš o sociální síť, děláš také Festivalové minuty. Můžeš o tom něco říct?

Ano. Festivalové minuty moderujeme s Josefem Kopeckým. Sociální síť jsme začali dělat před čtyřmi roky. Spolupracuju s Pavlem Němcem, který je hrozně šikovný, a Jirkou Šamlotem. Jirka si vzal YouTube, Pavel Facebook a já Instagram. YouTube má za úkol zmapovat takovým dokumentárním způsobem atmosféru festivalu, Facebook je zase takový informační kanál. Na Instagram si můžu dovolit udělat třeba fotku z Tritonu. A do toho se snažím vymýšlet různé blbiny. Rád vzpomínám na léto, kdy bylo hrozné vedro a my jsme udělali vodní bitvu před divadlem.

V čem podle tebe spočívá přínos, který sociální síť mohou mít pro festival jako je Jiráskův Hronov?

Myslím, že díky dosahu internetu se nám podařilo vytvořit velké povědomí o festivalu a další lidi k němu přitáhnout. Mám taky velkou radost z toho, že spousta sledujících na Instagramu jsou lidi z Hronova. Je příjemné vidět propojení. V tom mi přijde skvělý i doprovodný program v parku, kde se setkáváme s místními. Třeba já jsem se loni seznámil s Romanem Šimkem, u kterého letos bydlím. Je to nejlepší domácí na světě!

Co ty a vedení rozhovoru? Je to podle tebe formát, na který se dá připravit? Nebo spíš během rozhovorů sleduješ nějakou logickou linku?

Mám to tak, jak říkáš, sleduju linku, která se vyvíjí. Když vím, že mám dělat rozhovor, samozřejmě se musím jako moderátor připravit. Musím vědět, co člověk, se kterým mluvím, udělal, napsal. Taky záleží na zadání rozhovoru. Potom, když ho vedu, mám svoje důležité otázky, ale hlavně mě zajímá člověk jako osobnost. Každý je úplně jiný. Když se budu v jeden den o nějakém tématu bavit s elektrikářem a druhý den o tom samém s jiným elektrikářem, nebude to stejný rozhovor.

Jsi zapojený do organizace festivalu, dobře ho znáš. Může tě ještě něčím překvapit?

Pro mě je Jiráskův Hronov něco jako Pulp Fiction, což je film, na který se můžu kouknout stokrát a vždycky v něm najdu něco nového. Od mého prvního ročníku urazil festival kus cesty, není to zkontatěly skanzen. Jde s dobou a je to vidět na logu, zpravodaji, komunikaci přes sociální síť...

Když můžeš, vracíš se jako herec na rakovnickou scénu. Jaké to pro tebe je?

Divadlo jsem začal hrát právě v Rakovníku, základ, který jsem dostal tam, využívám dodneška i v profesionálním divadle. S rakovnickým souborem hraju strašně rád. Tam je to pro mě radost - lidi, kteří divadlu věnují spoustu svého volného času a jsou rádi spolu. Stejně tak je to na Hronově. Myslím, že proto sem jezdí tolik profesionálních herců, kteří třeba začínali na seminářích a získávali lásku k divadlu právě tady.

Kde tě můžeme zastihnout během roku?

Mě teď čeká sezóna plná krásných představení. Určitě dojeďte do Kladna na Vraždu v Orient Expressu, doporučuju taky Šumaře na střeše v Mladé Boleslavi. Ve Stavovském divadle mám tu čest být vedle bardů v Audienci u královny, to je pro mě velká pocta. Mám malou roli, ale jsem tam s nimi, chodím se na ně koukat do portálu. Oni mají jiný přístup k práci než třeba moje generace, je radost je sledovat. A určitě bych čtenáře pozval taky do Divadla RePublika na představení Boss Babiš.

Veronika Matúšová

Letošní redakce ve složení Vladimír Hulec, Martin Rumler, Honza Švácha, recenzi Jitka Šotkovská a Michal Zahálka a dobrovolní spolupracovníci redakce Veronika Matúšová, Radka Hrdinová, Zdeněk Janál a Ivo Kristián Kubák + fotograf Ivo Mičkal a Michal Drtina, který to vše dával do finální podoby, pracovali vzorně, takže jsme se nehádali ani neprožívali žádnou krizi. Zkrátka, vše fungovalo tak, jak mělo. Stejně tak jsme nezaznamenali žádný problém ze strany členů PC, kteří měli rovněž za úkol reflektovat inscenace. Takže díky všem a doufejme, za rok nashledanou.

Jana Soprová, šéfredaktorka Zpravodaje JH

Jak se vám spí?

Privát

Je až neuvěřitelné, kolika způsoby lze na Jiráskově Hronovu přečkat noc. Vedle pochybných způsobů, ke kterým patří celodenní a celonoční bdění nebo příkop u silnice zapříčiněný vínem, existuje řada míst, kde se lidé občerství tolik potřebným a ještě více zanedbávaným spánkem.

V dnešním díle rubriky „Jak se vám spí?“ využiji s dovolením vlastní zkušenosti. Za těch iks desítek let, co jezdím na Hronov, jsem zažil nepřehledné množství typů ubytování. Spal jsem ve třídách v základní škole na kovových postelích (tehdy ještě neexistovaly karimatky), v internátu na Chocholouši, v tělocvičně ZŠ, kde každou noc rachotily šplhací tyče, v tělocvičně školy ve Zbečnicku, v hotelu Radnice, v penzionu Prajzko a také u řady soukromých ubytovatelů, kteří dávají všanc své nemovitosti vlastně na pospas divadelníkům. Jejich odvaha je kromobýčejná. Je však třeba zdůraznit, že až na vzácné výjimky nikdo jejich nabídky nezneužívá.

Privát je fajnové ubytování v porovnání se všemi ostatními typy, snad kromě penzionu. K dispozici jsou sprchy, toalety, kuchyňka, často i televize. Většinou je ubytováno víc divadelníků pohromadě a neznám případ, že by se mezi sebou nesnili. Je ovšem pravda, že doba strávená v postelích není úměrná době běžného dne mimo hronovský festival. I proto je zapotřebí se dobře vyspat a to se na privátě většinou díky kvalitním postelím dá. Tímto bych chtěl hronovským poděkovat, že díky jejich ochotě nemusím jezdit do Náchoda, či dokonce spát ve stanu nebo pod mostem.

Honza Švácha

A co tma? Ta by nešla?

Potřebujeme sníh... Není problém, seženeme. Máte tady basu?... Samozřejmě bude připravena... A co tma? Ta by nešla?

V minulém čísle festivalového Zpravodaje se pan Horký zmínil ve svém článku ke hře paní Hany Voříškové Přesýpání o nedostatečném zatemnění hracího prostoru Myšárny pro tuto inscenaci. Nechci tady rozebírat, jestli prostor byl, nebo nebyl zatemněn dostatečně, ale způsob jakým to pan Horký ve svém článku podává, je dost nešťastný. Technici ve všech hracích prostorách dělají vše pro spokojenost hrajících souborů a nezaslouží si číst něco, co vlastně ani není úplně pravdou. Může se stát, že něco není v tu chvíli dostačující, ale stačí říct, a může to být případně i vyřešeno, a ne teatrálním způsobem popisovat problém, který vlastně ani problémem nebyl.

Celému realizačnímu týmu Jiráskova Hronova děkuji za skvěle odvedenou práci!

*Šárka Čmelíková,
ředitelka festivalu Jiráskův Hronov*

Už mám inventární číslo

Pavel Hurych si v rámci festivalů v různých částech Čech už vyzkoušel nejrůznější role – od technika po lektora kurzu. Na téma týkající se světla v divadelních amatérských představeních napsal dokonce knihu (byla k dostání i na JH).

Když se mluví o tom, kdo je nejletitějším účastníkem Jiráskova Hronova, jistě kandiduješ na jednu z předních pozic, že?

Jezdím sem od roku 1976, takže je to můj čtyřicátý šestý Jiráskův Hronov. Už mám inventární číslo. Ti, kdo sem jezdí často, si vzpomenou, jak jsme od roku 1991 s Jardu Vondruškou začínali v Sokolovně. Pak přišla potřeba vytvořit pro loutkáře nějaký malý prostor, to bylo v ZUŠ, kde jsme stavěli elevaci. Jeden rok byla místo Sokolovny Slavie, ale tam se pak už nikdy nehrálo. Pak skončila ZUŠ, protože tam udělali lezeckou stěnu, a hledal se tedy další malý prostor. A volba padla na Myšárnu, kde bylo původně informační středisko festivalu.

Jak se rozhlížím kolem, je to vlastně malá tělocvična.

Je to tak, dnes je nová tělocvična nahoře.

Ty prostory, které nejsou původně určené pro divadlo, mají určité technické nedostatky, nevohující podmínky. Je pro vás obtížné se vyrovnat s takovým prostorem?

Něco už máme za ta léta vyzkoušené. Ale když přijde něco nového, problém je především proto, že technické požadavky dostáváme na poslední chvíli, a my musíme fofrem vymýšlet a domýšlet

řešení. Já si většinu vybavení vozím z domova, ale když se dozvím o nějakém problému až na místě, řeší se to hůře. Za ta léta už jsem na doplnění potřebných věcí a za ztráty (někdo ukradne kabely, žárovky atd.) zaplatil spoustu peněz.

V těchto prostorech se hrají komorní inscenace vždy několikrát za sebou, a na nějaké proměny prostoru pro další asi není moc času. Je potřeba reagovat rychle...

Jsou tu inscenace pro malý počet diváků, a je tedy potřeba čarovat, aby to bylo komorní, ale přijatelné, ikdyž se to hraje xkrát..

Jak se daří domluvat s jednotlivými soubory, mají nespílitelné požadavky?

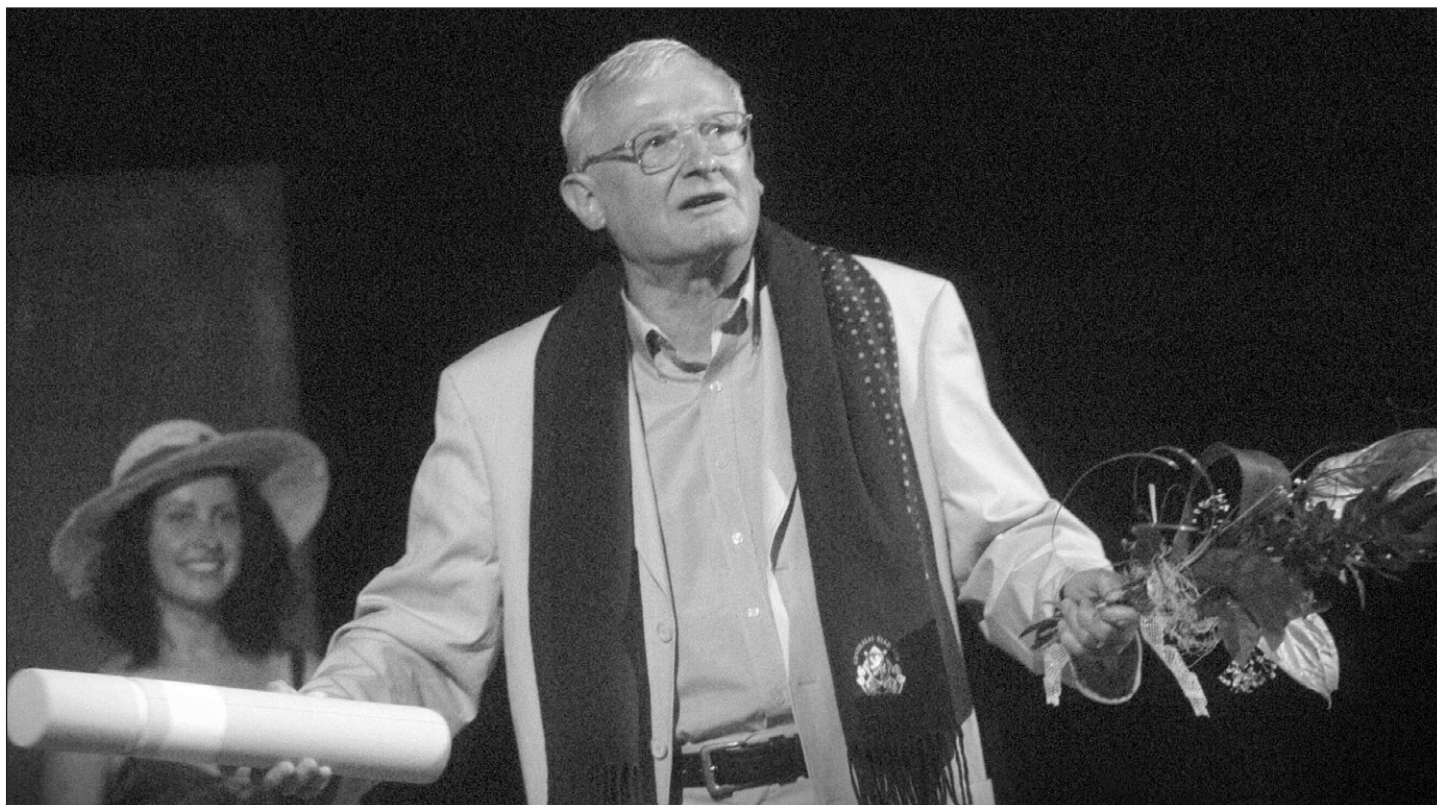
Je to kus od kusu. Některé soubory jsou úžasné, vstřícné, když jim něco nabídnou, jsou rádi. Někteří jsou trošku namyšlení, ale většinou jsou chápaví. Je jim jasné, že nemůže být nic stoprocentního. Nejsou to stabilní prostory, takže musí být kompromis.

V recenzi inscenace Přesýpání Luděk Horký glosoval, že se mu nezdálo, že by byl prostor přesně přizpůsoben konkrétnímu představení Hany Voříškové. Jak se cítila ona?

Mluvil jsem s ní po vyjití toho článku. Divila se a dá se říci, že byla docela rozčilená, že její slova o tmě byla špatně pochopena. Ta slova měla lidi naladit na nějakou atmosféru, netýkalo se to konkrétního prostoru. Já sám jsem to bral, že jde o navození úvodní situace. Vždyť mnohá představení začínají právě tím PŘEDSTAVTE SI, ŽE...

jas

Komediant a optimista

Jeden současný student DAMU se mě zeptal, co na Janu Císařovi bylo tak mimořádného, že na něj v souvislosti s úmrtím všichni tak spontánně vzpomínají. Že odpověď na tu otázku z písemných dokumentů nevyčte. A tak na to celou noc, kdy toto píšu, myslím.

Císařova teoretického a divadelněhistorického díla jsem si začala vážit až v posledních dvaceti letech: tehdy také, podle mého názoru, napsal své nejlepší věci. Jeho **Proměny divadelního jazyka** mě v době jejich prvního vydání na konci osmdesátých let nijak neoslovily (tu knížku jsem pak ztratila někde ve vlaku nebo při stěhování, a tak teď nemám jak si svůj tehdejší dojem ověřit). Řeklo by se tedy, že síla Jana Císaře byla v živém projevu: to je samozřejmě pravda, jeho řečové i gestické figury i manýry byly legendární a z jeho přednášek a hodnocení činily divadelní zážitek. Ale Jan Císař také výborně psal a jeho studie v časopise *Disk*, jeho publikace z dějin českého divadla a ty, které vykládaly principy dramaturgie, byly skvělé. Z těch, jež byly sepsány nebo znovu zredigovány už ve svobodných časech, totiž vždy dýchalo zaujetí divadlem jako způsobem vyjádření lidské existence. Vždyť ano, **Člověk v situaci** se jedna z jeho knih jmenuje.

Jan Císař se jako člověk musel za svůj dlouhý život vypořádat s mnohou situací. V době, kdy to bylo těžké a trapné (a blbost a trapnost dovedl při svém britkém duchu vycítit vždy), pro sebe hledal pole svobodného myšlení v odborných odbočkách.

Když jsem přemýšlela nad odpovědí současnému studentovi DAMU, napadlo mě, že v době,

kdy si jeho bývalí kolegové ve funkcích na DAMU pěstovali televizní byznys, Jan Císař, který na DAMU zůstal, se věnoval loutkářům a amatérům. Nebyl prebendář, neliboval si v postaveních. A také se ho nikdo nemusel bát. Studenty netrápil a neponižoval ani tehdy, když byl konsternován neznalostí a nezájmem. Talenty a umělecká usilování ho ale vždy zajímaly. Ani tak nevadilo, že výsledek je třeba naivní nebo

Jan Císař je s námi

diletantský. Když v tom cítil závan ducha, zpozorněl a dovedl pak z inscenace vyteoretizovat i víc, než v ní skutečně bylo. Předstírání hloubek či významů ale vycítil neomylně; v takových případech se kriticky odmíchl a už to samo o sobě znamenalo nesouhlas. Jemná citlivost pro existenciální opravdovost v divadelním díle ho také „na stará kolena“ uchránila od staromilství a nevrlého konzervatismu. Měl rád pohyb v každé podobě, a tak pro něj nebylo těžké udržet v neustálém pohybu i vlastní myšlení.

Posledních dvacet let svého působení věnoval především úvahám o činoherním divadle. Přeli jsme se o divadlo poezie. Jan Císař vždy hřímal, že to není žádné divadlo, a já jsem vždy znovu oponovala, že tenhle typ divadla se děje přinejmenším od počátku 20. století jako alternativa ke kanonizovaným divadelním druhům, a že to tedy jako divadlo musíme vzít v potaz. V posledních letech se ten náš spor už odehrával jaksi ostentativně. Vždy jsme ho předvedli,

abychom to měli za sebou, přičemž já jsem za ta léta pochopila jeho výhrady a on, jak se ukázalo v jednom z jeho „fosilních sloupků“ v loňském Zpravodaji Jiráskova Hronova, nakonec svůj (ne)vztah k divadlu poezie vysvětlil a relativizoval. Protože poezie mu vzdálená nebyla.

Jan Císař byl člověk vysoké sociální inteligence. Optimista. Pamatoval si lidi a jména. Byl, jak sám o sobě říkal, špatný herec, ale (to říkám já) výborný komediant (proto býval obsazován, aby hrál víceméně sám sebe, jako například v televizním Studiu Kroměříž). Nikdy nepil pivo. A co jsem si také uvědomila během noci, kdy jsem na něj myslela, nikdy jsem od něj neslyšela žádný sexistický výrok nebo vtip.

Alena Zemančíková

(dramaturgyně, spisovatelka, pedagožka, literární redaktorka ČRo)

Uvidíme, uslyšíme...

Sobota 7. srpna

Hlavní program

16.30 a 19.45 Jiráskovo divadlo 60´
Suchdolský divadelní spolek SUD,
Suchdol nad Lužnicí
Honba za meteorom

16.15 a 19.15 Sál Josefa Čapka 75´
Divadlo DOHORY, Nedašov
Hora Bez

14.15 a 16.45 a 19.00 Myšárna 50´
Divadlo Navenek, Kadaň
Všechny báječné věci

Doprovodný program

13.00–14.00 náměstí Čs. armády
Festivalové minuty

15.00–15.30 park A. Jiráska – hlavní stage
Brémští cirkusanti Chůdadlo, Stráž nad Nežárkou

17.00–18.00 park A. Jiráska – hlavní stage
Coffee to help u Metuje koncert

18.00–18.45 park A. Jiráska – hlavní stage
Žonglerské vystoupení Kejklíři Ovce

19.30–20.30 park A. Jiráska – hlavní stage
Kouzlo orientu

– SAHAR taneční skupina orientálních tanců

20.45–21.30 park A. Jiráska – hlavní stage
Dechový orchestr mladých při ZUŠ Hronov – koncert

21.30–21.40 park před rodným domkem A. Jiráska
Řazení průvodu a odchod na náměstí

Průvod komediátů doprovázený Chůdadlem,
taneční skupinou SAHAR a Dechovým

orchestrem mladých při ZUŠ Hronov

21.50–22.30 náměstí Čs. armády

Slavnostní zakončení 91. Jiráskova Hronova

Rakija – akrobatická, fire show

Chůdadlo, Stráž nad Nežárkou

OHŇOSTROJ

22.45–0.00 park A. Jiráska – hlavní stage

ENVLPS – koncert

Předváděčky od 10 hodin sál Josefa Čapka

Zpravodaj
91. Jiráskova Hronova 2021

Vydává organizační štáb.

Redakce: Jana Soprová (šéfredaktorka),
Jitka Šotkovská, Martin Rumler, Jan Švácha,
Vladimír Hulec, Michal Zahálka (redaktoři),
spolupracovnice redakce Veronika Matúšová,
Ivo Mičkal (foto), Michal Drtina (grafika a zlom).

Neprošlo jazykovou korekturou.

Stránky festivalu: <http://www.jiraskuvhronov.info>

E-mail: jasop@centrum.cz

Putování po hronovském kraji

Redakce Zpravodaje mě letos požádala o osm turistických výletů do okolí Hronova. O mně se totiž ví, že jsem kromě divadla též milovníkem pěšího máchovského putování po kraji, k němuž mě za ta léta, co jezdím na Jiráskův Hronov, poutá velká láska. Je to kraj zá-dumčivý, hlubokých lesů, stolových hor, skalnatých zákoutí, zázračných studánek, po němž je rozseto mnoho skromných i okázalých skvostů barokní architektury. A také kraj prostoupený literárním odkazem minulosti. Stojí za to se po něm porozhlédnout a objevit jeho krásu.

Radmila Hrdinová

Trocha poezie...

Na každého dojde

I skini
maj tchyni.

Emancipace v lese

Vlk sbírá odvahu
po přesném zásahu Červené Karkulky
vedeném na kulky.

Parašutista začátečník

Býval jsem pokrývač
a s kusem plechu
krácel jsem po střeše
i mimo střechu.

Křeček

Padá panel. Víte kam?
Na našeho křečka.
A já skoro nečekám,
že to křeček přečká.

Na každého dojde

I skini
maj tchyni.

Emancipace v lese

Vlk sbírá odvahu
po přesném zásahu Červené Karkulky
vedeném na kulky.

Křeček

Padá panel. Víte kam?
Na našeho křečka.
A já skoro nečekám,
že to křeček přečká.

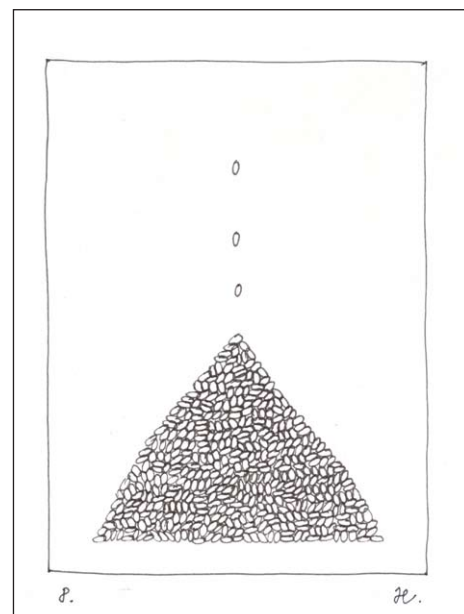
Putování osmé: Hronov

Tak mi napadá: Obešli jste si už Hronov a podívali se na něj z různých stran? Ne? Tak to musíme napravit! Začneme u Jiráskova rodného domku a projdeme parkem až k trati a podle ní stále až k rozcestníku nedaleko nádraží, kde uhneme doprava, překročíme koleje a pokračujeme podle lesa ulicí Na Žabáku. A to ž k ceduli Velké Pořiči, odkud odbočíme přes silnici zpět doleva ulicí Antonína Pavlíka, a projdeme mezi starými roubenkami až k Metuji. Tu přejdeme po můstku a vystoupáme nahoru nad Hronov ulicí Na Hranicích. Cestou mineme sochu Krista Trpítele se svázanýma rukama a trnovou korunou. Je odtud krásný rozhled po okolí. Vyjdeme až na kraj polí a odbočíme doleva kolem plotu do vilkové čtvrti nad Hronovem s ulicemi odkazujícími na české spisovatele. Projdeme ji směrem doprava a Úvozem a Jiřího z Poděbrad sejdem zpět do centra. Ale u zadního vchodu divadla ještě odbočíme Divadelní ulicí ke hřbitovu a kostelu Všech svatých, kde si dojmy nabyté po cestě můžeme srovnat v hlavě v Meditační zahradě. No řekněte, není ten Hronov krásný???

Kdo ztrácí paměť, je ubohý a
kdokonce člověk bez paměti.
A nepamatuje-li si národ, čím
byl, nezná-li svých práv, zapome-
ne-li i na křivdy na sobě páchané
– nepohne se mu ani krev, ani
žluč, bude mdlý, chmýří, nic,
žádný hněv a vzdor, žádná vytr-
valost, nic, leda otročina, bláto.

A. Jirásek

Jiráskův Hronov Den osmý

Jan Duchek

Kresba: Hana Voňšková